

Mitrofanova O. O., PhD in Political Science, Senior Researcher at the State Institution "Institute of World History of the National Academy of Sciences of Ukraine" (Ukraine, Kyiv), mitroks@yahoo.fr

The historical method in the strategic partnership research

Strategic partnership is a widely used definition in political science. The article analyses the historical method in strategic partnership research using as an example as the relation between leading actors the USA and Great Britain as the Ukraine's relations with the states, which were announced its strategic partners – Poland and Russia. The research deals with applying the historical method as a means to investigate the effectiveness of the strategic partnership legitimation method. It is proved that the historical method is an indicator of the strategic partnership nature that reveals that common strategic objectives and mutual aid are long-lasting or only situational when one provides only a short-term cooperation. Summarizing the historical method is very important for applied political science for analyzing the strategic partnership between some countries but it is unlikely its application in research elaborating a purely hypothetical theoretical model of strategic partnership.

Keywords: asymmetry, historical method, legitimation, strategic partnership, Ukraine.

Митрофанова О. А., кандидат политических наук, старший научный сотрудник, Государственное Учреждение "Институт всемирной истории РАН Украины" (Украина, Киев), mitroks@yahoo.fr

Исторический метод в исследовании стратегического партнерства

Стратегическое партнерство является широко распространенной дефиницией в политической науке. Исследуется исторический метод в изучении стратегического партнерства на примере взаимоотношений как ведущих акторов – США и Великобритании, так и отношений Украины с государствами, провозглашенными ее стратегическими партнерами – Польшей и Россией. Сделана попытка применить исторический метод как средство проверки эффективности метода легитимации стратегического партнерства. Доказано, что исторический метод является индикатором сущности стратегического партнерства, то есть он выявляет насколько общность стратегических целей и взаимопомощь партнеров являются долговременными или ситуативными, и речь идет только о краткосрочном сотрудничестве. Делается вывод, что исторический метод имеет существенное значение при применении его в прикладной политологии при анализе стратегического партнерства определенных государств, тогда как применение его при исследовании чисто гипотетической теоретической модели стратегического партнерства маловероятно.

Ключевые слова: асимметричность, исторический метод, легитимация, стратегическое партнерство, Украина.

* * *

УДК 329.63(470)

Лазуренко Ю. М.

кандидат історичних наук, старший викладач кафедри історії України та суспільних дисциплін, Черкаський державний технологічний університет (Україна, Черкаси), lazurenko-jura@rambler.ru

Молодіжні субкультури як агент політичної соціалізації сучасної молоді

Розглянуто і проаналізовано роль молодіжних субкультур у забезпеченні політичної соціалізації сучасної молоді. Зроблено висновок про те, що у політичних процесах молодіжні субкультури виконують роль комунікаційних каналів, за якими інформація, тиражована політико-ідеологічними центрами, надходить до конкретних цільових груп і аудиторій, наявних у молодіжному середовищі.

Ключові слова: молодіжні субкультури, політична соціалізація, інформація, соціальні інститути.

Сучасне пострадянське перехідне суспільство перебуває у процесі суспільно-політичних, соціально-економічних, культурних перетворень. Результатом цього стало зіткнення усталених норм і цінностей, що регулюють поведінку людей, з новими, суперечливими стандартами, які впроваджуються в суспільство засобами масової інформації.

Тотальне руйнування традиційних норм і цінностей призвело до невизначеності у виборі принципів ідентифікації і, як наслідок, лінії поведінки різних соціальних груп пострадянських суспільств, і, в першу чергу, молоді. Культурна аномія супроводжується

відсутністю інтеграції значної кількості молодих людей в стабільні соціальні інститути, що вплинуло на їх власну особисту стабільність і успішність, а також на функціонування соціальної системи в цілому.

За таких умов молодь змушена обмежуватися нормами і цінностями окремих субкультурних груп при відсутності стійкого сприйняття дійсності, стабільних взаємозв'язків з державою та її інститутами. Соціальними передумовами поширення в трансформаційних суспільствах молодіжних субкультур стала проблема адаптації, ускладненість механізмів рекреації, порушення традиційних механізмів ідентифікації.

Вагомий внесок у дослідження цієї проблематики зробили такі дослідники як С. Левікова, М. Морев, Є. Васильчук, Д. Ольшанський та ін.

Метою статті є аналіз ролі молодіжних субкультур у сфері політичної соціалізації сучасної молоді.

Суспільно-політичні та соціально-економічні трансформації здійснюють серйозний вплив на процеси соціального становлення та розвитку молоді. Специфіка низки молодіжних проблем обумовлюється особливостями протікання цього вікового періоду в житті людини. Науковий аналіз процесів формування ціннісно-нормативної системи молоді, економічних, політичних і соціокультурних умов її соціалізації в сучасних умовах набуває значного практичного застосування, зокрема при ухваленні управлінських рішень в галузі державної молодіжної політики, програм соціального розвитку і регуляції соціальної поведінки цієї вікової групи. Відносна політична незрілість молоді, її підвищена чутливість до змін у суспільно-політичній та культурній атмосфері суспільства, зумовлюють формування конфліктогенних та протестних установок в молодіжному середовищі, які доцільно досліджувати з урахуванням вивчення його символіки, способів і засобів маніфестації в суспільному житті, тобто формування певних субкультурних ідентичностей, що забезпечують відчуття колективної захищеності їхніх представників.

Для розуміння ролі субкультурних об'єднань у формуванні соціального здоров'я населення і, передусім, молоді, необхідно звернутись до визначення цього поняття. Під субкультурою розуміється система цінностей, установок, способів поведінки і життєвих стилів, що є властивою для відносно невеликої соціальної спільності, що є відокремленою просторово та соціально. Молодіжна субкультура є особливою формою організації людей (молоді), "цілісною формою свідомості", масової поведінки, комунікації та організації молодого покоління всередині пануючої в суспільстві культури. Вона визначає стиль життя і образ мислення молоді, а її носії відрізняються своїми звичаями, нормами, цінностями та інтересами. Світоглядне забарвлення поведінки носіїв молодіжної субкультури розглядається як специфічна сфера молодіжних проблем.

Для молодіжної субкультури характерним є домінування нонконформізму, радикалізму, культу сили, переважання таких цінностей, як можливість спілкування і якість життя. Основною формою існування молодіжної субкультури є неформальні групи і об'єднання молоді. Зростання неформальних

об'єднань молоді зумовлено витісненням молоді на периферію суспільних стосунків, зокрема, в сферу дозвілля, суттєвим ускладненням в досягненні успіху в посадовому, службовому, професійному просуванні, можливостях забезпечити матеріально родину, отримати житло тощо. В. Дубровін, досліджуючи політичні акції як способи реалізації молодіжної агресії, відзначає, що протест молодіжних субкультур спрямований проти загальноприйнятих форм поведінки і моралі, у тому числі і у сфері політичного. Він вказує на те, що якщо одна субкультура переслідує за мету захистити себе від навколишнього світу, то інші прагнуть його перетворити, причому це прагнення реалізується у вигляді молодіжних політичних акцій як один із способів демонстрації навколишньому світу своєї незгоди з існуючим становищем [6, с. 226–229].

Під впливом соціальних, політичних, економічних та інших чинників в молодіжному середовищі, найбільш схильного до деструктивного впливу, простіше формуються радикальні погляди і переконання. Молодіжне середовище внаслідок своїх соціальних характеристик і гостроти сприйняття навколишнього оточення є тією частиною суспільства, в якій найшвидше відбувається накопичення і реалізація негативного протестного потенціалу.

Значений потенціал має такі особливості в молодіжному середовищі:

– він формується переважно в маргінальному середовищі, постійно підживлюється невизначеністю становища молодої людини та її неусталеними поглядами на те, що відбувається;

– найчастіше проявляється в системах і ситуаціях, характерних відсутністю діючих нормативів та установок, що орієнтують індивіда на консенсусні принципи вирішення спірних питань з існуючими державно–політичними інститутами;

– його реалізація відбувається в тих суспільствах і групах, де проявляється низький рівень самоповаги або ж умови сприяють ігноруванню прав особи.

Механізми реакції молоді на радикальну зміну соціального середовища, в якому вона має діяти, розглядаються переважно в межах ризикологічних теорій. Окремі дослідники, розглядаючи проблему вироблення адаптаційних соціальних стратегій молоді в цей період, акцентують увагу на переважанні спонтанних афективних, девіантних типів адаптаційного поведінки молоді.

Політичні цінності, традиції, зразки поведінки та інші елементи політичної культури засвоюються людиною безперервно, і цей процес може бути обмежений лише тривалістю її життя. Сприймаючи одні ідеї і навички, людина в той же час може поступатися іншими орієнтирами, обирати нові для себе способи спілкування з владою. Іншими словами, людина перебуває в стані постійної політичної соціалізації.

Д.Ольшанський визначає політичну соціалізацію як процес включення індивіда в політичну систему за допомогою оснащення його досвідом цієї системи і держави, що виникла на її основі, закріпленого в політичній культурі. Такий процес взаємодії індивіда і політичної системи, на його думку, переслідує за мету адаптацію індивіда до цієї системи, перетворення його на громадянина [8, с. 80]. Найважливішою функцією

політичної соціалізації є досягнення особою вміння орієнтуватися в політичній системі, виконувати там певні функції. Інакше людина не може ефективно відстоювати свої соціальні і політичні інтереси.

Незатребуваний кризовим суспільством творчий і інтелектуальний потенціал молоді знаходить своє застосування в різних нонконформістських, радикальних, а подекуди, і екстремістських формах політичної маніфестації. О. Мірясова, досліджуючи проблеми політичної соціалізації молоді в процесі участі у діяльності протестних рухів, акцентує увагу на тому, що вона відбувається активніше, ніж у дорослих, оскільки є більш сприйнятливою до нової інформації, нового досвіду і ідей. Участь у соціальному русі ставить перед молоді людиною питання про справедливість політичного порядку, що зумовив виникнення конкретної проблеми, і про можливість, надані громадянам для відстоювання своїх прав, тобто створює передумови для її політичної соціалізації внаслідок неминучих зіткнень з державно–політичними інститутами. Слабкість інструментів впливу на владу, ігнорування владою інтересів певних соціальних груп створюють реальні передумови для радикалізації молодіжної свідомості [7, с. 218].

Тому можна констатувати, що політична соціалізація молоді є складним багатофакторним процесом, в якому провідну роль відіграють особливості особистого розвитку, здатність до критичного мислення і загострене почуття несправедливості. Існування політизованих молодіжних субкультур свідчить про наявність в суспільстві запитів на яскраві нонконформістські проекти. Протестний потенціал молоді обумовлений помітною розбіжністю між декларованими цінностями і реальним станом речей, тобто невідповідністю між ідеями, що транслюються різними політичними акторами, та соціальними практиками, поширеними в сучасному суспільстві.

Підсумовуючи викладене, необхідно відзначити, що субкультури, що з'явилися в результаті науково–технічного прогресу або нових течій в культурі, детермінанти, що зумовлюють появу молодіжної субкультури, є не завжди раціональними та матеріальними, оскільки вони з'являються спонтанно внаслідок неможливості реалізації творчого потенціалу молоді особистості.

У політичних процесах молодіжні субкультури виконують роль комунікаційних каналів, за якими інформація, тиражована політико–ідеологічними центрами, надходить до конкретних цільових груп і аудиторій, наявних у молодіжному середовищі. Використання в сучасній політичній практиці можливостей соціальних мереж та інших засобів віртуальної комунікації дозволяє за відносно короткий проміжок часу мобілізувати активістів для участі у заздалегідь розроблених політичних сценаріях.

Список використаних джерел

1. Бобахо В.А. Современные тенденции молодежной культуры: конфликт или преемственность поколений? / В.А. Бобахо, С.И. Левикова // *Общественные науки и современность*. – 1996. – № 3. – С. 61–69.
2. Бобахо В.А. Социально–политические аспекты молодежной субкультуры / В.А. Бобахо, С.И. Левикова // *Вестник Московского университета*. – 1996. – № 2. – С. 35–45. – (Серия 12.

Политические науки).

3. Васильчук Е.О. Радикальные политические движения современности: особенности субкультурного стиля / Е.О. Васильчук, И.Л. Морозов, С.И. Матвиенко // Вестник Волгоградской академии МВД России. – 2012. – Вып. 2 (21). – С. 9–15.

4. Васильчук Е.О. Распространение субкультурных движений как результат социальной разобщенности в молодежной среде / Е.О. Васильчук, М.В. Морев, В.И. Попова // Экономические и социальные перемены: факты, тенденции, прогноз. – 2012. – № 4 (22). – С. 125–134.

5. Васильчук Е.О. Роль субкультур в социальной мобильности молодежи в постсоветских обществах / Е.О. Васильчук, С.Н. Бородин // Теория и практика общественного развития. – 2012. – № 4. – С. 225–228.

6. Дубровин В.Ю. Политические акции как способ реализации молодежной агрессии / В.Ю. Дубровин // Динамика политических систем и международных отношений. – Казань: Казанский государственный университет им. В.И. Ульянова–Ленина, 2006. – Вып.1. – С. 222–234.

7. Мирясова О.А. Политическая социализация молодежи в процессе участия в протестных движениях / О.А. Мирясова // Мониторинг общественного мнения. – 2010. – № 5 (99) сентябрь–октябрь. – С. 216–225.

8. Ольшанский Д.В. Основы политической психологии / Д.В. Ольшанский. – Екатеринбург: Деловая книга, 2001. – 496 с.

References

1. Bobaho V.A. Sovremennyye tendentsii molodezhnoy kultury: konflikt ili preemstvennost pokoleniy? / V.A. Bobaho, S.I. Levikova // Obschestvennyye nauki i sovremennost. – 1996. – № 3. – С. 61–69.

2. Bobaho V.A. Sotsialno-politicheskie aspekty molodezhnoy subkultury / V.A. Bobaho, S.I. Levikova // Vestnik Moskovskogo universiteta. – 1996. – № 2. – С.35–45. – (Seriya 12. Politicheskie nauki).

3. Vasilchuk E.O. Radikalnyye politicheskie dvizheniya sovremennosti: osobennosti subkulturnogo stilya / E.O. Vasilchuk, I.L. Morozov, S.I. Matvienko // Vestnik Volgogradskoy akademii MVD Rossii. – 2012. – Vyip.2 (21). – С.9–15.

4. Vasilchuk E.O. Rasprostraneniye subkulturnykh dvizheniy kak rezultat sotsialnoy razobshchennosti v molodezhnoy srede / E.O. Vasilchuk, M.V. Morev, V.I. Popova // Ekonomicheskie i sotsialnyye peremeny: fakty, tendentsii, prognoz. – 2012. – № 4 (22). – С.125–134.

5. Vasilchuk E.O. Rol subkultur v sotsialnoy mobilnosti molodezhi v postsovetstskikh obschestvakh / E.O. Vasilchuk, S.N. Borodina // Teoriya i praktika obschestvennogo razvitiya. – 2012. – № 4. – С.225–228.

6. Dubrovin V.Yu. Politicheskie aktsii kak sposob realizatsii molodezhnoy agressii / V.Yu. Dubrovin // Dinamika politicheskikh sistem i mezhdunarodnykh otnosheniy. – Kazan: Kazanskiy gosudarstvennyy universitet im. V.I. Ulyanova–Lenina, 2006. – Vyip.1. – С.222–234.

7. Miryasova O.A. Politicheskaya sotsializatsiya molodezhi v protsesse uchastiya v protestnykh dvizheniyakh / O.A. Miryasova // Monitoring obschestvennogo mneniya. – 2010. – № 5 (99) sentyabr–oktyabr. – С.216–225.

8. Olshanskiy D.V. Osnovy politicheskoy psihologii / D.V. Olshanskiy. – Ekaterinburg: Delovaya kniga, 2001. – 496 s.

Lazurenko Yu. M., Ph.D. in History, Senior Lecturer, Department of History of Ukraine and Social Sciences, Cherkasy State Technological University (Ukraine, Cherkasy), lazurenko-jura@rambler.ru

Youth subcultures as an agent of political socialization of modern youth

The role of youth subcultures in ensuring political socialization of modern youth is considered and analyzed. It is concluded that in the political process youth subcultures act as communication channels by which information which circulates in political-ideological centers comes to specific target groups and available to youth.

Keywords: youth subcultures, political socialization, information, social institutions.

Лазуренко Ю. Н., кандидат исторических наук, старший преподаватель кафедры истории Украины и общественных дисциплин, Черкасский государственный технологический университет (Украина, Черкассы), lazurenko-jura@rambler.ru

Молодежные субкультуры как агент политической социализации современной молодежи

Рассмотрены и проанализированы роль молодежных субкультур в обеспечении политической социализации современной молодежи. Сделан вывод о том, что в политических процессах молодежные субкультуры выполняют роль коммуникационных каналов, по которым информация, тиражируемая политико-идеологическими центрами, поступает в конкретных целевых групп и аудиторий, имеющих в молодежной среде.

Ключевые слова: молодежные субкультуры, политическая социализация, информация, социальные институты.

* * *

УДК 328.1

Стойко О. М.
кандидат політичних наук,
науковий співробітник, Інститут держави і права
ім. В. М. Корецького НАН України
(Україна, Київ), starkol@gmail.com

ТЕОРЕТИЧНІ ОБҐРУНТУВАННЯ ІНСТИТУЦІЙНИХ ВИБОРІВ В ТРАНЗИТНИХ КРАЇНАХ

На основі аналізу літератури про інституційний вибір у перехідних країнах виділено і розглянуто три дослідницьких помилки: 1) екстраполяція: використання теорій, що справдилися щодо розвинених демократичних країн; 2) намагання використати теорії до регіону, який раніше не цікавив дослідника; 3) недостатня об'язаність з історичним розвитком регіону.

Ключові слова: демократизація, інститут, виборча система, форма правління, парламент.

У кінці 1980–х років почали з'являтися численні публікації, автори яких намагалися застосувати існуючі політологічні теорії до аналізу процесів демократизації, що почалися на території Європи та Радянського Союзу. Так Ф. Шміттер та Т.–Л. Карл [1] запропонували розглядати демократизацію у Східній Європі за аналогією з аналогічним процесом у Південній Європі та Латинській Америці, незважаючи на фундаментальні відмінності у цих процесах. Теорія стратегічного вибору акцентує увагу на мотивації, уподобаннях та інтересах акторів як незалежних змінних, що пояснюють той чи інший результат. Нездатність зрозуміти правила їх гри або точно описати очікуваний ними результат є одним основних недоліків у її застосуванні на практиці.

Інші дослідники послуговуються положеннями теорії раціонального вибору, що орієнтується насамперед на зменшення трансакційних затрат. Чим вони менші, тим ефективніші є інституційні механізми. Однак раціональний вибір ідеалізує здатність політичних акторів приймати виважені рішення та не враховує появу харизматичної особи чи різку зміну загального контексту трансформації, що змушує приймати нестандартні і непрогнозовані рішення.

І. Тарасов зводить інституційний вибір постсоціалістичних країн до легалізації неформальних інститутів (опозиційні рухи, поява свободи думки, діяльність громадських правозахисних організацій), що повинні змінити старі, або їх запозичення – імпорту [2]. Однак чітко розділити імпортовані демократичні інститути від власних, що перебувають на етапі становлення, досить складно.

Деякі дослідники намагаються покласти в основу свого підходу об'єктивні чинники, зокрема географію,